

**Suomen Gynekologiyhdistyksen koulutuspäivät
Helsinki, Biomedicum 23.4.2010**

Mitä on potilasturvallisuus?

Koulutusjohtaja Hannu Halila

Suomen Lääkäriliitto

LKT, naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri

Terveydenhuollon hallinnon dosentti, HY

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS LÄKARFÖRBUND

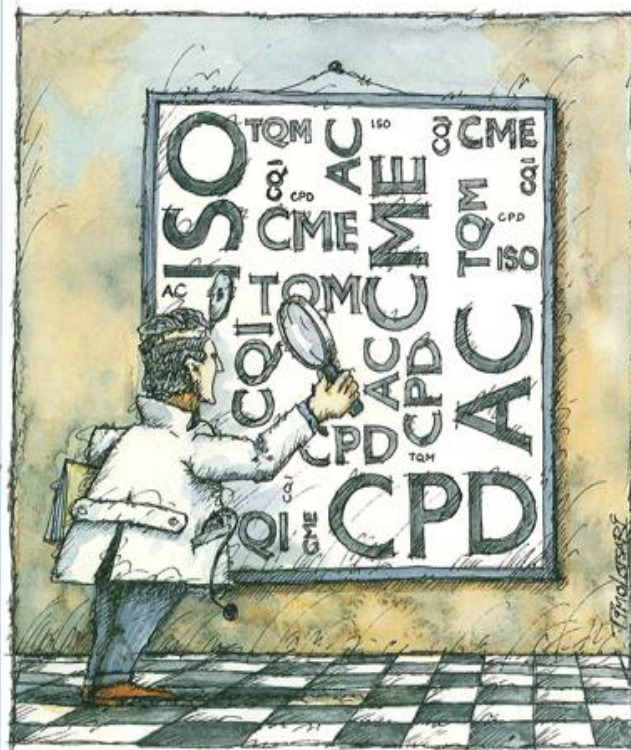
Hannu Halila

Sidonnaisuudet

- Suomen Lääkäriliitto, koulutusjohtaja
- Helsingin yliopisto, dosentti
- Sivutoiminen yksityislääkäri, Helsingin Lääkärikeskus ja Kannelmäen Lääkäriasema (Suomen Terveystalo)
- UEMS, Euroopan erikoislääkäriliitto, Past President (2002-05)
- Rome CME/CPD Working Group (supported by Serono Symposia International)

Lääkäri ja LAATU

ISBN 951-9433-37-6

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS LÄKARFÖRBUND

Potilasturvallisuus

Terveydenhuollossa toimivien yksilöiden ja organisaatioiden periaate ja toiminnot, joiden tarkoituksena on varmistaa hoidon turvallisuus sekä suojata potilasta vahingoittumasta

STAKESin potilasturvallisuussanasto

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS LÄKARFÖRBUND

Miten potilasturvallisuusasiat nousseet esiin?

- Vilkas kansainvälinen keskustelu potilasturvallisuudesta ja haattatapahtumista käynnistyi, kun Yhdysvalloissa Institute of Medicine (IOM) julkaisi raporttinsa To Err is Human vuonna 1999.
 - Harvard Medical Practice Study -tutkimuksen kymmenen vuotta aikaisemmin julkaistuja lukuja haattatapahtumien yleisyydestä – yhtenä vertauksena se, että haattatapahtumiin kuolleiden ihmisten määrä vuodessa vastaa yhden jumbojetin putoamista päivittäin
- British Medical Journal´ssa potilasturvallisuuden teemanumero 2000

- Hollannissa käynnistettiin erittäin laaja potilasturvallisuuden tutkimus- ja kehittämisohjelma
 - 1 400 – 6 225 potilaan ehkäistävissä olevaa kuolemaa vuosittain.
- Tanska
 - Potilasturvallisuusyhdistys v. 2001
 - Laki potilasturvallisuudesta v. 2003, velvoittaa
 - terveydenhuollon työntekijät raportoimaan havaitsemistaan haittatapahtumista, tämän seurauksena ei joudu syytetyksi
 - sairaalan johdon ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin
 - terveysministeriön välittämään tietoa.

Virheet sairaalahoidossa

- Yhdellä 10:stä sairaalapotilaalla tapahtuu hoitoon liittyvä haitta
- 1–2:lla 100:sta haitta on vakava
- Yksi 1000:sta kuolee tai vammautuu pysyvästi hoitohaitan seurauksena.
- Puolet hoitoon liittyvistä haittatapahtumista on estettävissä

Työvuorojen vaikutus virheisiin

Serious medical errors

	Pitkä vko	Lyhyt vko
Medication	129	91
Procedural	11	6
Diagnostic	24	3
Other	12	7

Landrigan ym. NEJM 2004;351:1838

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS LÄKARFÖRBUND

Happi

Paineilma

- Institute of Medicine: USA:n sairaaloissa vuosittain 44 000 – 97 000 kuolemaa hoitovirheiden takia; kustannukset 22 mrd € (Kohn LT, Corrigan JM, Donaldson MS, toim. To err is human: building a safer health system. Washington, D.C.: National Academy Press, 2000)
- Suomessa vastaavasti arviolta 750 – 1 500 kuolemaa, kustannukset 440 milj. €

100,000 Lives Campaign Objectives (December 2004 – June 2006)

- Save 100,000 lives
- Enroll more than 2,000 hospitals in the initiative
- Build a reusable national infrastructure for change
- Raise the profile of the problem (variability in the quality of American health care) – and our proactive response

BELL HARBOR
INTERNATIONAL
CONFERENCE CENTER

66

*Improving patient care
in U.S. hospitals
coast to coast*

100K
lives

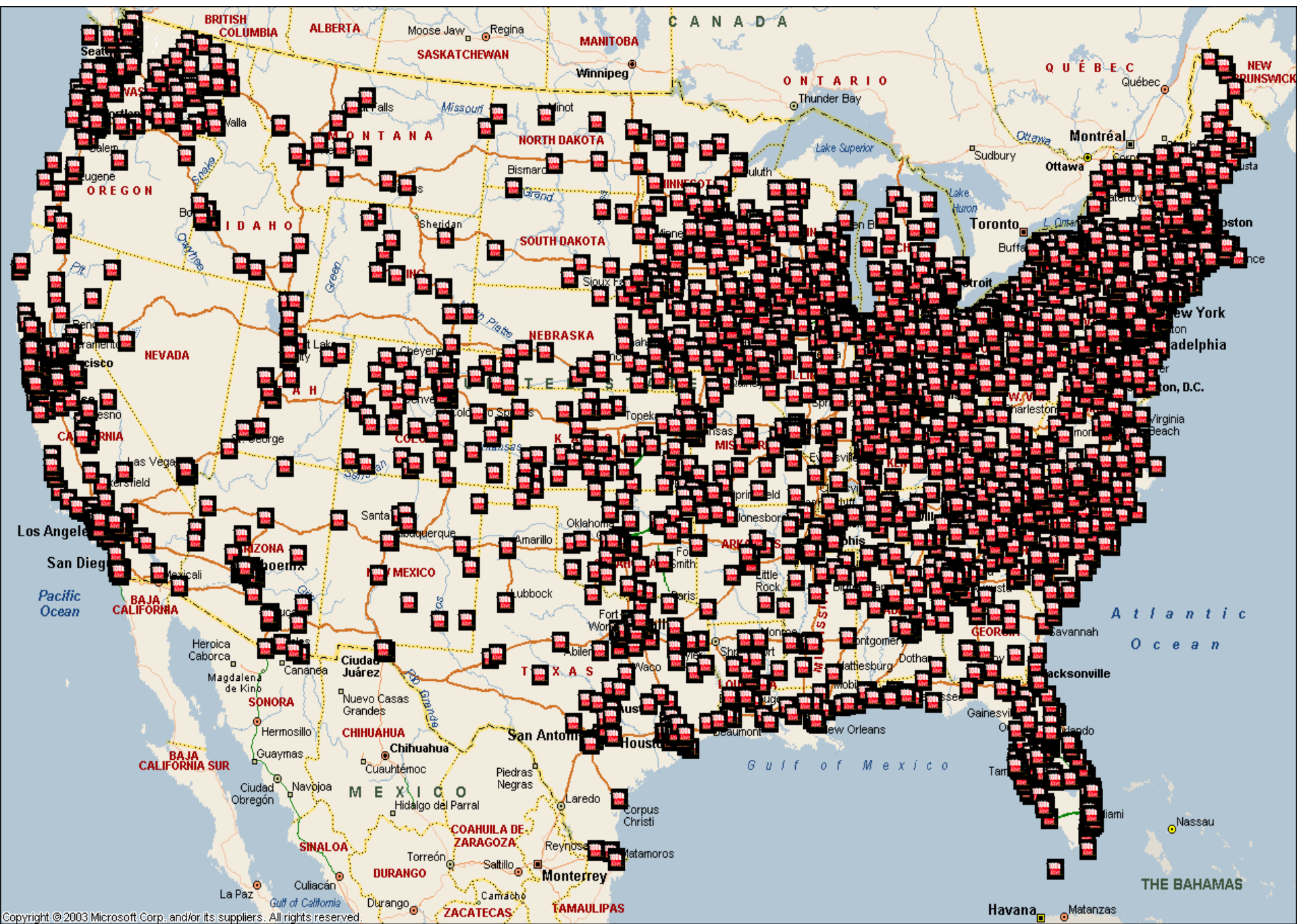
WWW.IHI.ORG

the Boston to Seattle tour

H INITIATIVE FOR
HEALTHCARE
IMPROVEMENT

The Six Interventions from the 100,000 Lives Campaign

- **Rapid Response Teams** at the first sign of patient decline
- **Acute Myocardial Infarction**...to prevent deaths from heart attack
- **Prevent Adverse Drug Events (ADEs)**
- **Prevent Central Line Infections**
- **Prevent Surgical Site Infections** ...perioperative antibiotics at the proper time
- **Prevent Ventilator-Associated Pneumonia**

The 100,000 Lives Campaign Scorecard

- An estimated 122,300 lives saved by participating hospitals
- Over 3,100 hospitals enrolled
 - Over 78% of all discharges
 - Over 78% of all acute-care beds
 - Over 85% of participating hospitals sending IHI mortality data

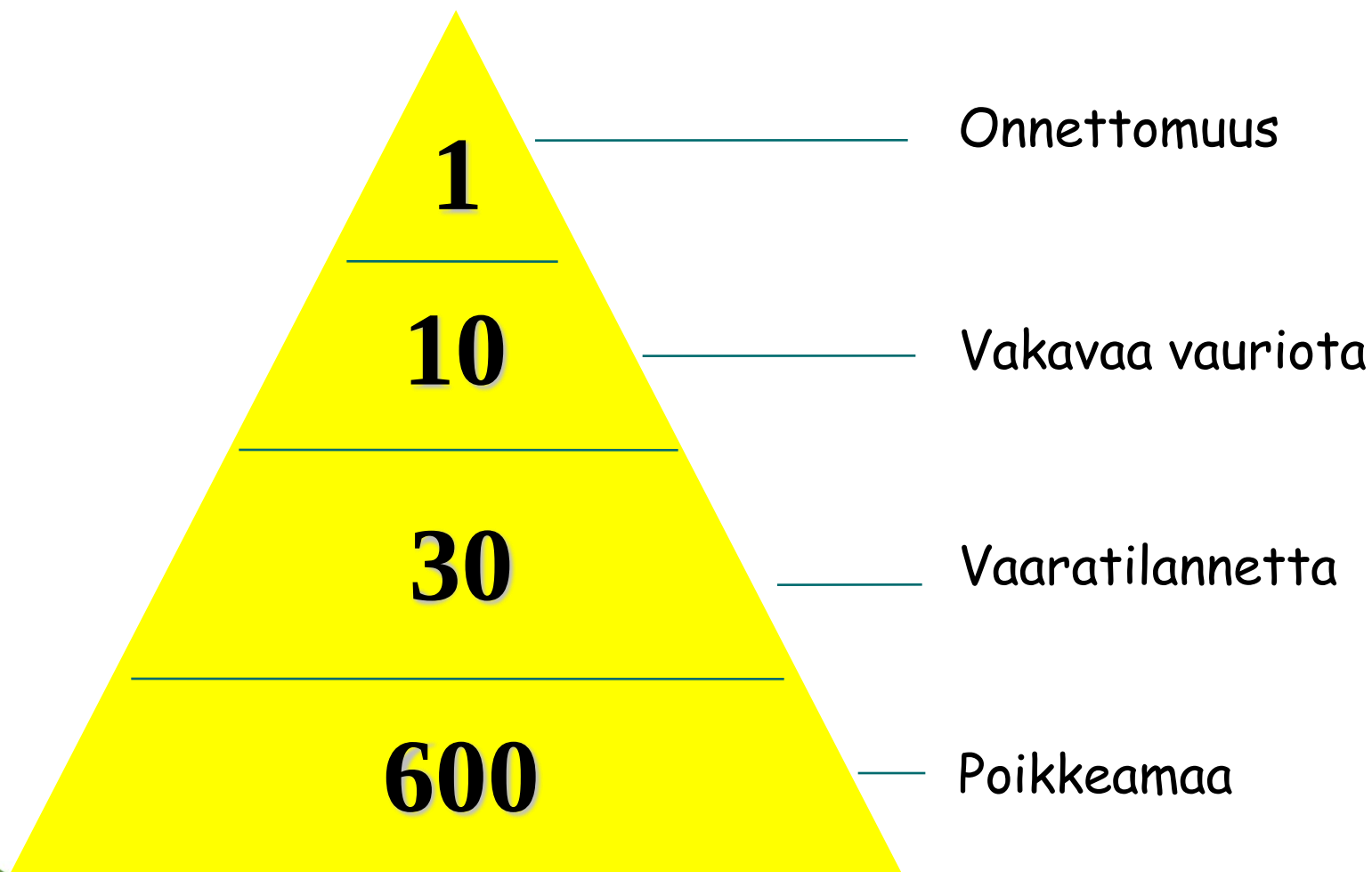
- Prevent MRSA
- Reduce harm from High Alert Medications
- Reduce Surgical Complications (SCIP)
- Prevent Pressure Ulcers
- Congestive Heart Failure
- Get the boards on board

Takautuvia selvityksiä vai parannushankkeita?

- Suomessa tuskin kannattaa toistaa muualla tehtyjä selvityksiä haittatapahtumien esiintyvyydestä, kun tulokset kaikkialla ovat hyvin samansuuntaisia
- Kannattaisiko voimavarat sen sijaa kohdistaa ”3000 hengen kampanjaan”, jonka osa-alueita esimerkiksi erikoislääkäriyhdistykset voisivat pohtia

Heinrich'in laki

New York Times 31.10.2006:

"What Pilots Can Teach Hospitals About Safety"

Similarities between health care and aviation: "Both involve hours of boredom punctuated by moments of sheer terror"

Prof. Robert Helmreich: "Medicine is a more complex environment with more professionals interacting than in aviation."

The definition of an error in health care is "fuzzier" than in aviation, where it is easier to identify a "foul-up" and who was responsible. Health care providers fear of litigation and losing their medical licenses also hinders the honest reporting of mistakes, whereas aviators are inoculated against punishment if they promptly report incidents to the authority.

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS LÄKARFÖRBUND

Vaatimukset toimivalle raportoinnille (Ilmavoimat)

- Helppous, saatavuus, salattavuus, luottamuksellisuus
- Palaute
- Dokumentointi, luokittelu, trendianalyysi
- Läpinäkyvyys
- Tieto/lausuntovastuu riittävän korkealle tasolle

Ongelmia?

- Kulttuurin luominen vie aikaa 10v +
- Luottamuksellisuus
- Lakimiehet, yleinen syyttäjä
- Viiveet
- Analysointi ja palautteen antaminen vaatii resursseja

- Suomessa potilasturvallisuus noussut esille:
 - Lääkäriliiton laatuneuvosto
 - Viivi-projekti Peijaksessa
 - Turvallinen lääkehoito -opas (STM:n opas 2005:32) ja lääkehoitosuunnitelman toimeenpano
 - HaiPro
 - STM:n potilasturvallisuusverkosto
 - I kansallinen potilasturvallisuuskonferenssi 1/2009
 - Potilasturvallisuusyhdistys 2/2010

Potilasturvallisuuden Top 7

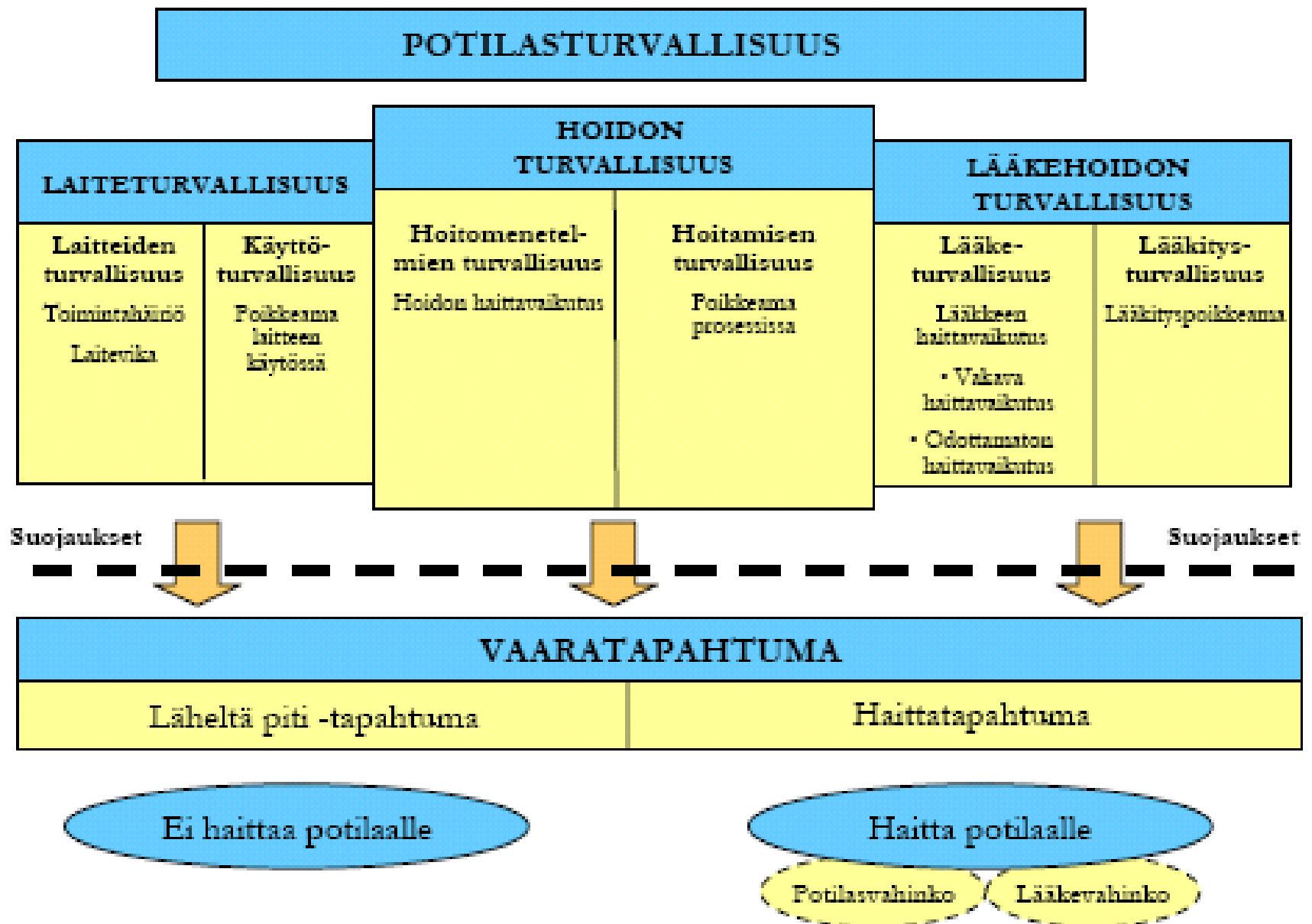
Lääkäriliiton laatuneuvosto 2004

1. Hoitoon liittyvien virheiden asiantunteva käsittely kuuluu laadukkaaseen prosessijohtamiseen
2. Virhetilanteista oppiminen on osa ammatillista kehittymistä eikä sitä tule liittää sanktiojärjestelmään
3. Terminologia tulee sopia valtakunnallisesti

4. Virhetilanteiden käsittelyyn tulee saada valtakunnalliset toimintaohjeet
5. Piloteista pysyviin käytäntöihin
6. Potilasturvallisuus tulee saattaa myös osaksi toimintaprosessien arviointia ja uusien teknologioiden käyttöä
7. Potilasturvallisuuden edistämisen tulee kattaa kaikki terveydenhuollon sektorit

Kuva 1. Potilasturvallisuus (Potilas- ja lääkehoidon turvallisuussanasto 2006)

Miksi jätän ilmoittamatta virheen tai vahingon?

”Pelkään rangaistusta tai muita seuraamuksia”

Peijas: Samaa mieltä

- Lääkärit (n=36) 22 %
- Sairaanhoidajat (n=180) 21 %

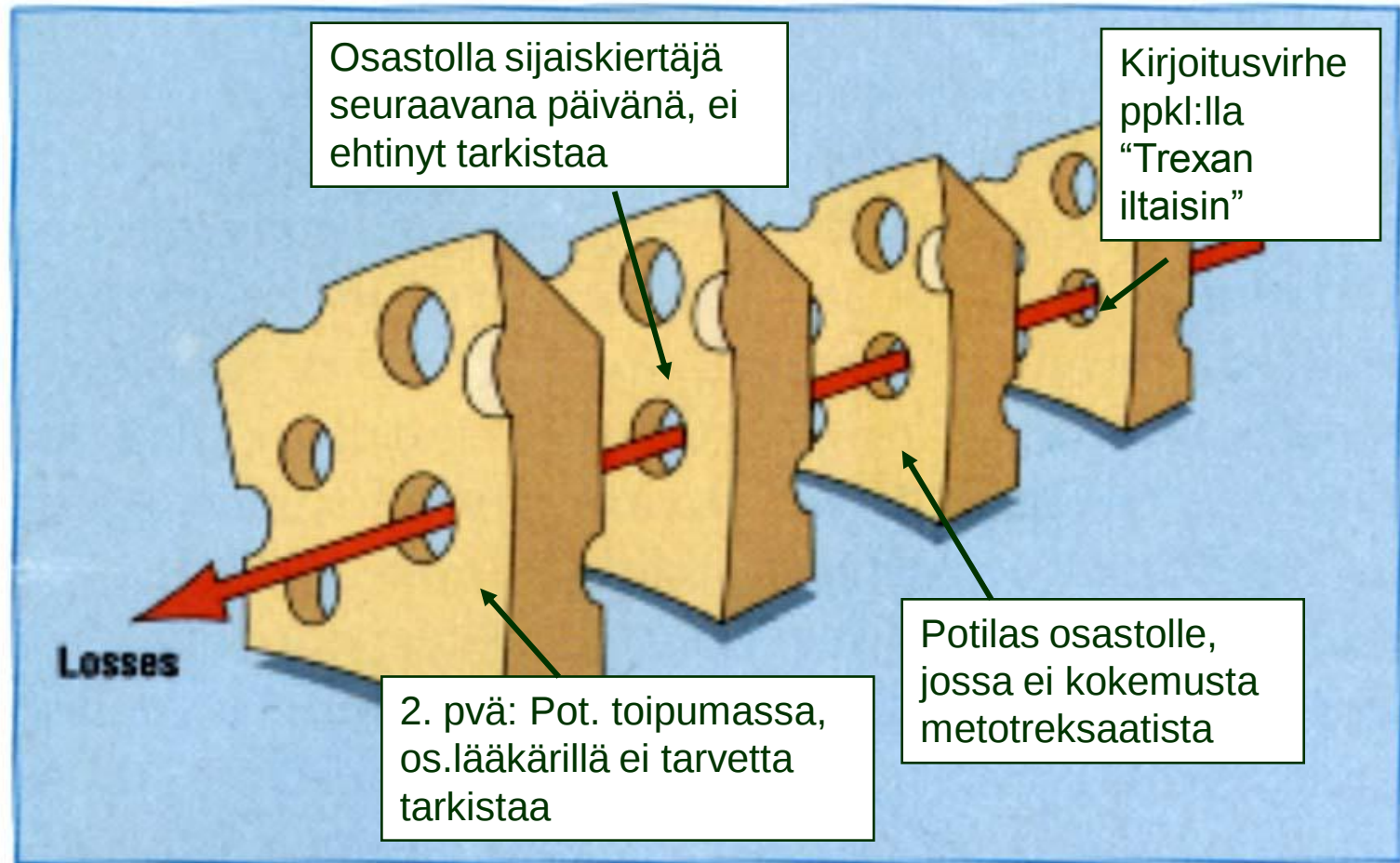
”Erehdyksiä ja virheitä pidetään keskuudessamme tunarointina. Siksi ne ovat häpeäksi sille onnettomalle, joka on ollut mukana virheen sattuesssa, ja oikeastaan koko ammattikunnalle. Häpeän kulttuurissa on parasta vaieta.”

Pelkonen R. Duodecim 2003;119:281

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS LÄKARFÖRBUND

Potilas kuolee lääkitysvirheen seurauksena

TABU 2007, nro 1, s.16

**Organisaatio ja
kulttuuri**

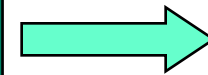
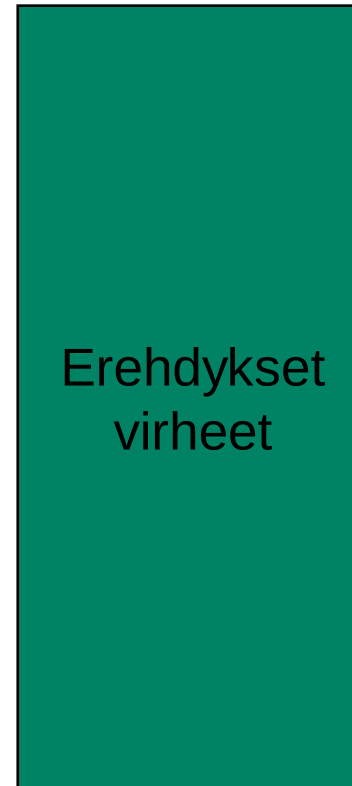
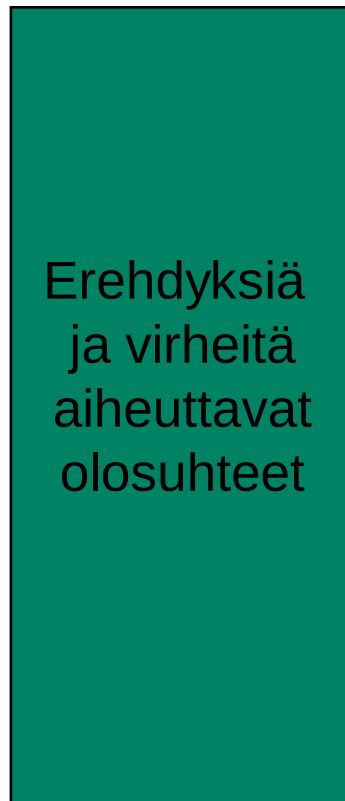
**Myötävaikuttavat
tekijät**

**Hoitoon liittyvät
ongelmat**

**Piilevät
olosuhteet**

**Laukaisevat
tekijät**

**Väärät toiminnot
tai laiminlyönnit**

**Haitta-
tapahtuma**

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS LÄKARFÖRBUND

Terveydenhuoltolakiesitys 18.3.2010

8 § Laatu ja potilasturvallisuus

Terveydenhuollon toiminnan on perustuttava näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin. Terveydenhuollon toiminnan on oltava laadukasta, turvallista ja asianmukaisesti toteutettua.

Terveyskeskuksen ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on laadittava suunnitelma laadunhallinnasta ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosta. Suunnitelmassa on otettava huomioon potilasturvallisuuden edistäminen yhteistyössä sosiaalihuollon palvelujen kanssa. Suunnitelman sisällöstä, toimeenpanosta ja seurannasta säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Lääkärikysely 2009

- Lääkäriliiton vuosittain maaliskuussa tekemä kysely, joka lähetetään kaikille työikäisille suomalaisille lääkäreille
- Yhtenä osana vaihtuva-alaisista kysymyksistä vuonna 2009 tiedusteltiin haittatapahtumien ja läheltä piti – tilanteiden esiintymistä
- Näitä koskeviin kysymyksiin vastasi haittatapahtumien osalta 11 684 ja läheltä piti –tilanteiden osalta 10 894 työikäistä lääkäriä.

Lääkärikysely 2009

Kyselyssä määriteltiin:

- **Haittatapahtumalla** tarkoitetaan potilaan turvallisuutta vaarantavaa tapahtumaa, joka aiheuttaa haittaa potilaalle
- **Läheltä piti –tilanteella** tarkoitetaan vaaratapahtumaa, joka olisi voinut aiheuttaa haittaa potilaalle

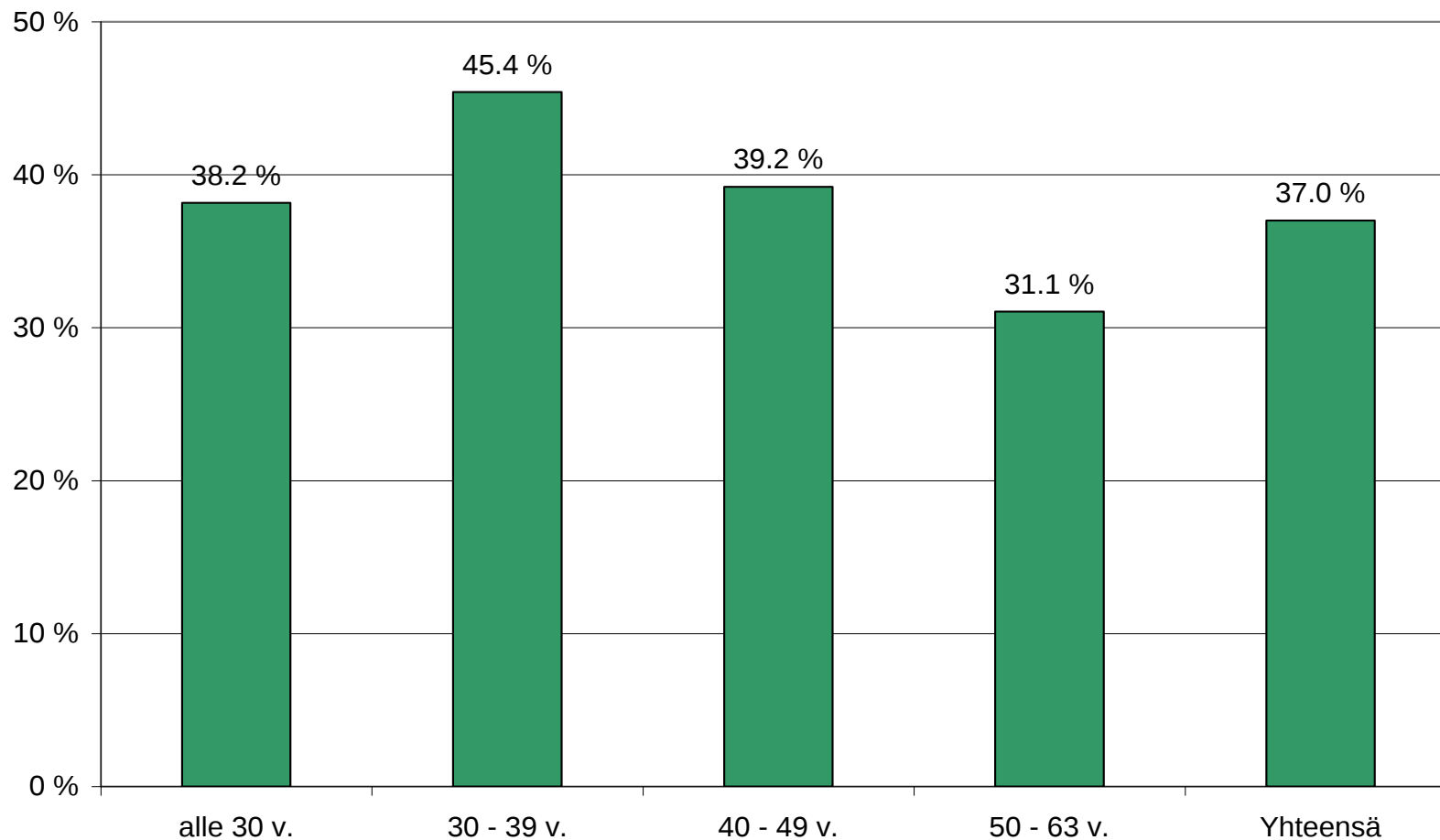
Näiden esiintymistä työssä tiedusteltiin viimeisten 6 kuukauden ajalta

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS LÄKARFÖRBUND

Haittatapauksia ilmoittaneiden osuus ikäryhmittäin, %

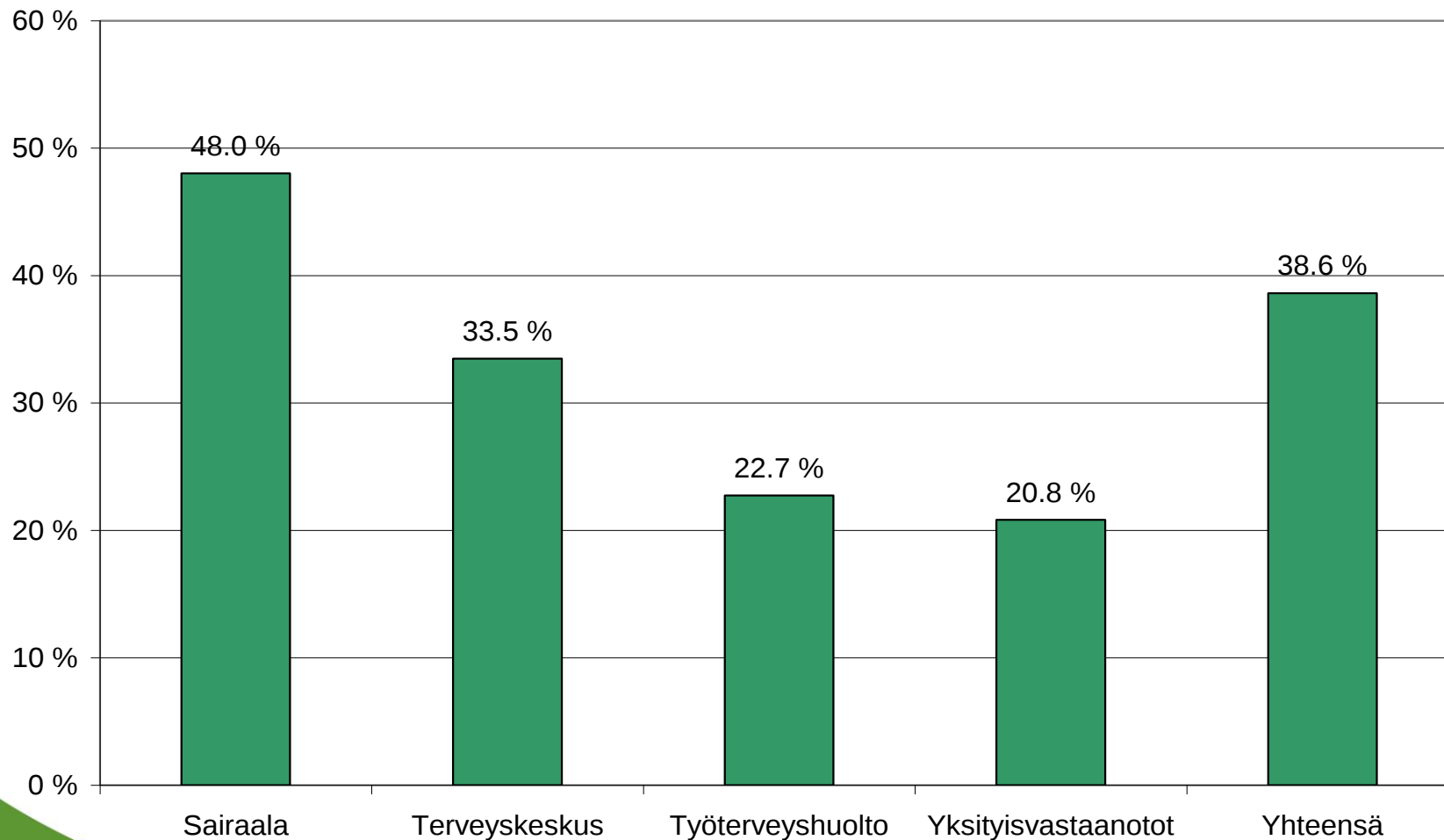
Lähde: Lääkärikysely 2009

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS LÄKARFÖRBUND

Haittatapauksia ilmoittaneiden osuus työskentelysektoreittain, %

Lähde: Lääkärikysely 2009

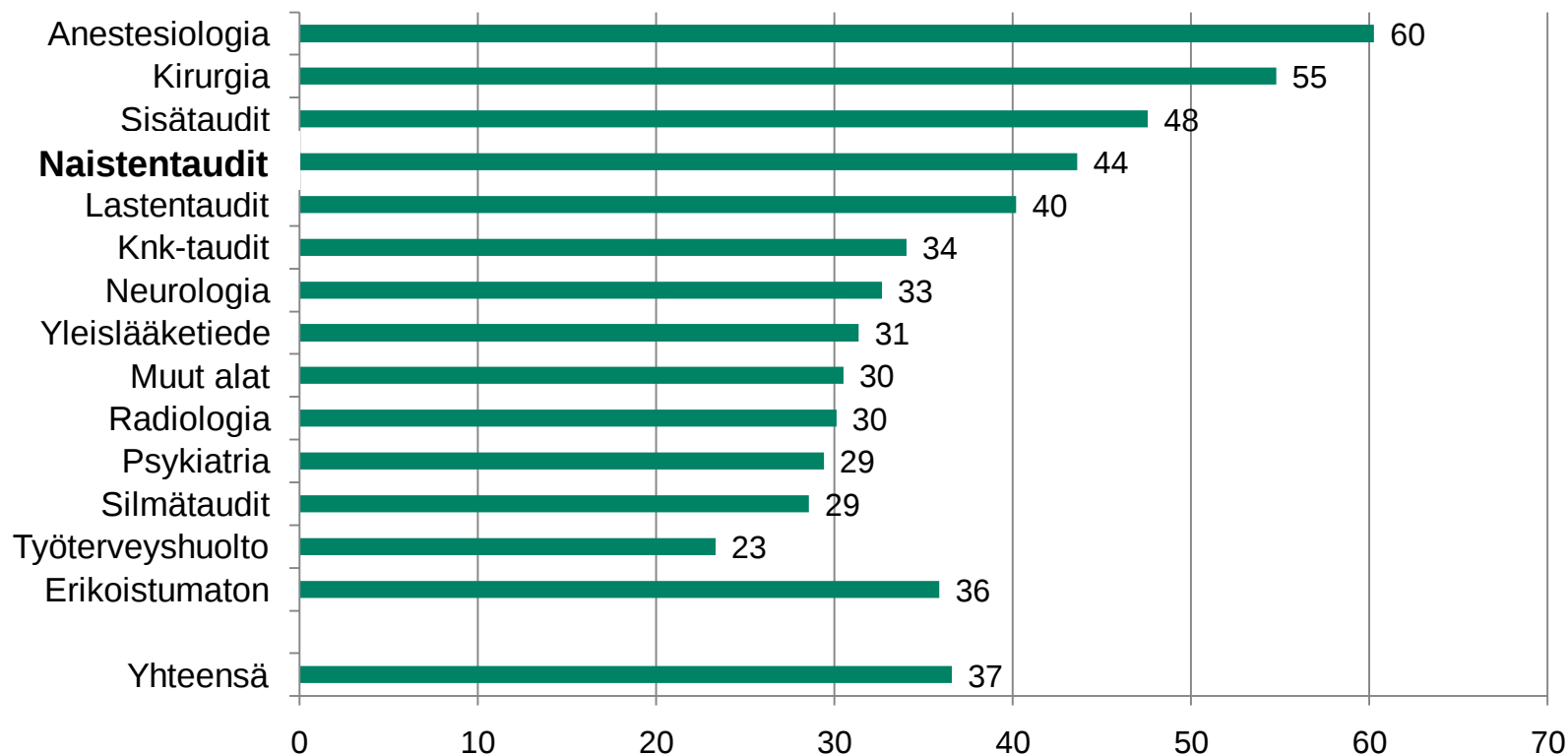

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS LÄKARFÖRBUND

”Onko työssäsi sattunut vähintään yksi *haittatapahtuma* viimeisen 6 kk aikana?

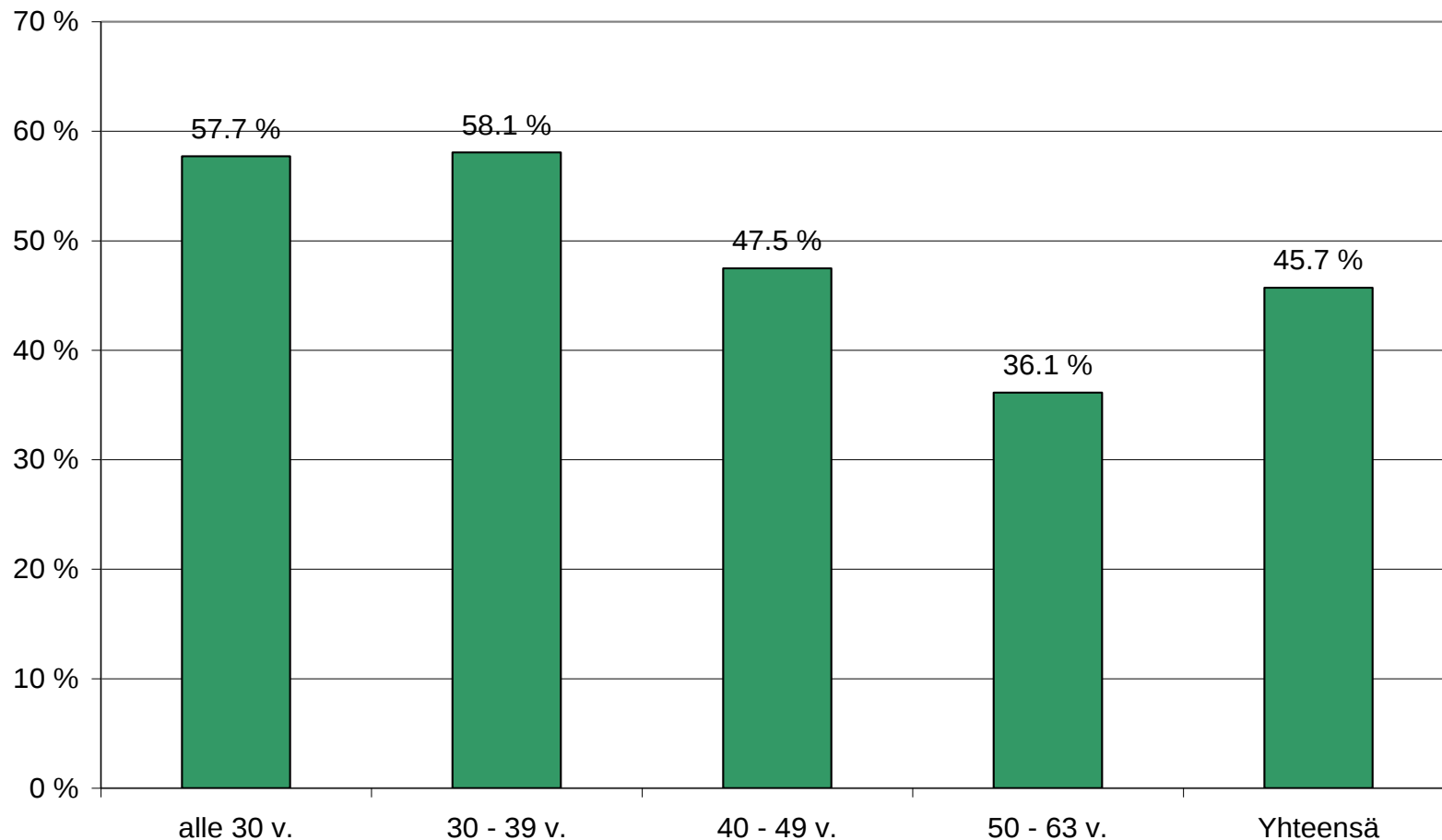
Lähde: Lääkärikysely 2009

- Kyllä –vastanneiden osuus (%) erikoisaloittain

Läheltä piti –tapauksia ilmoittaneiden osuus ikäryhmittäin, %

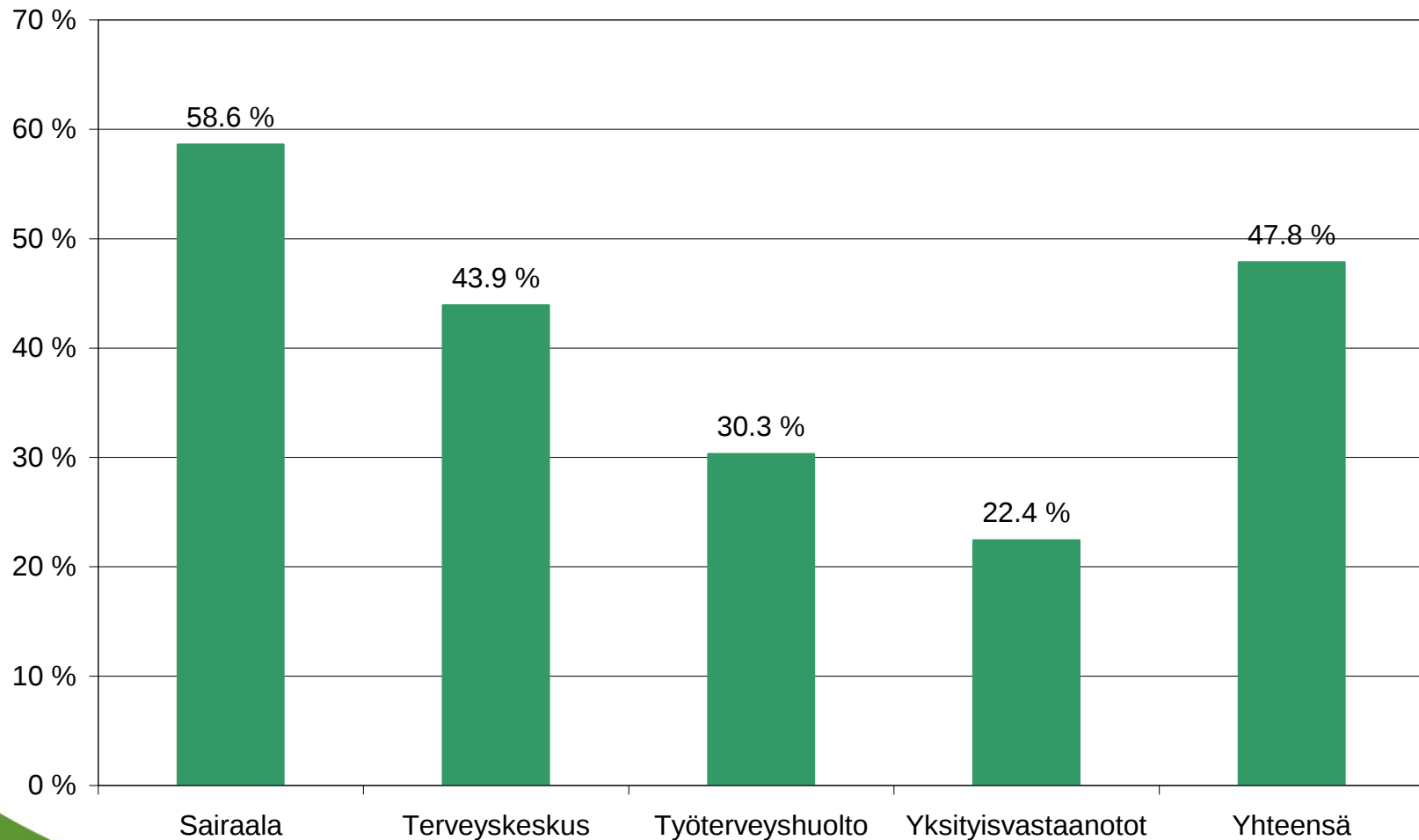
Lähde: Lääkärikysely 2009

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS LÄKARFÖRBUND

Läheltä piti –tilanteita ilmoittaneiden osuus työskentelysektoreittain, %

Lähde: Lääkärikysely 2009

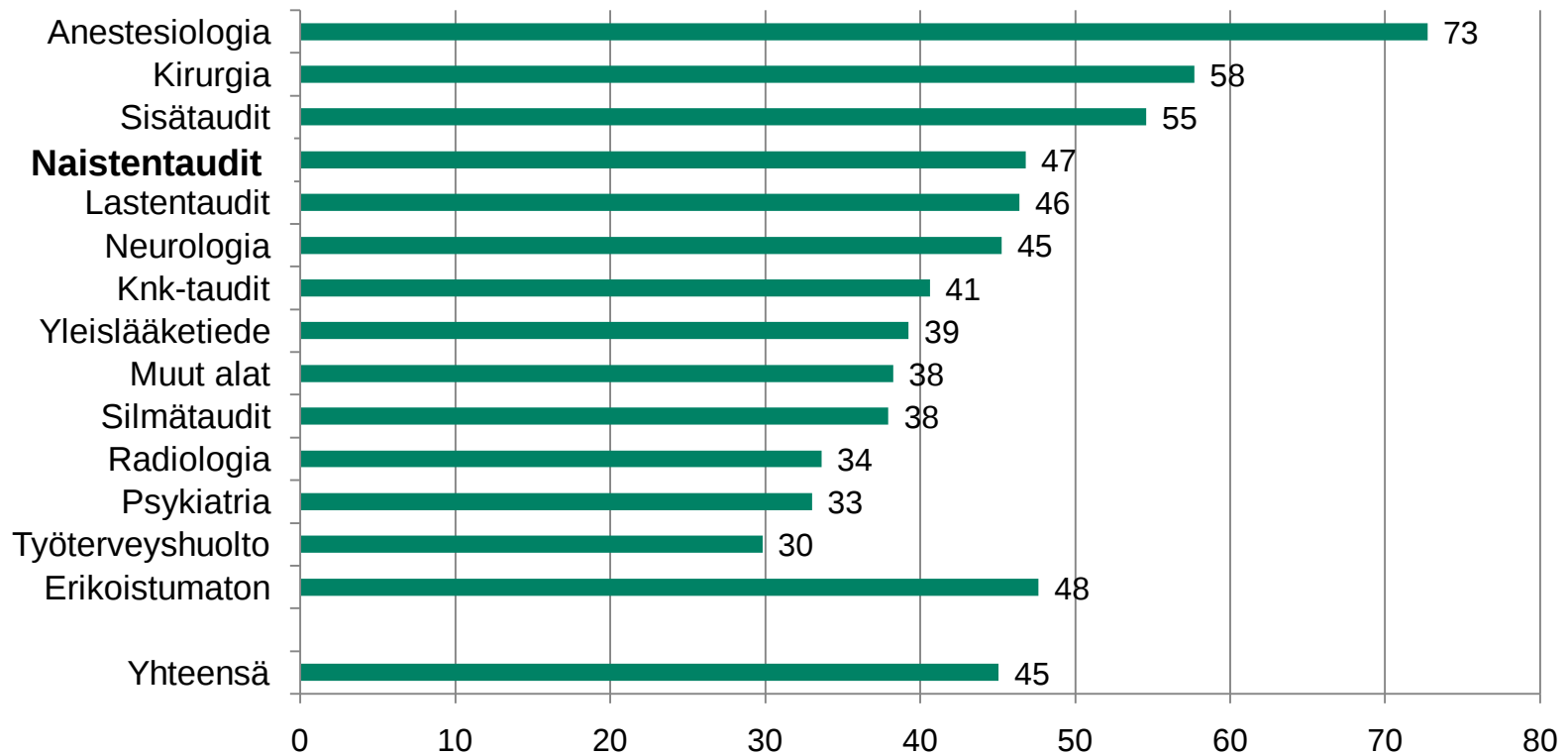

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS LÄKARFÖRBUND

”Onko työssäsi sattunut vähintään yksi *läheltä piti* -tilanne viimeisen 6 kk aikana?

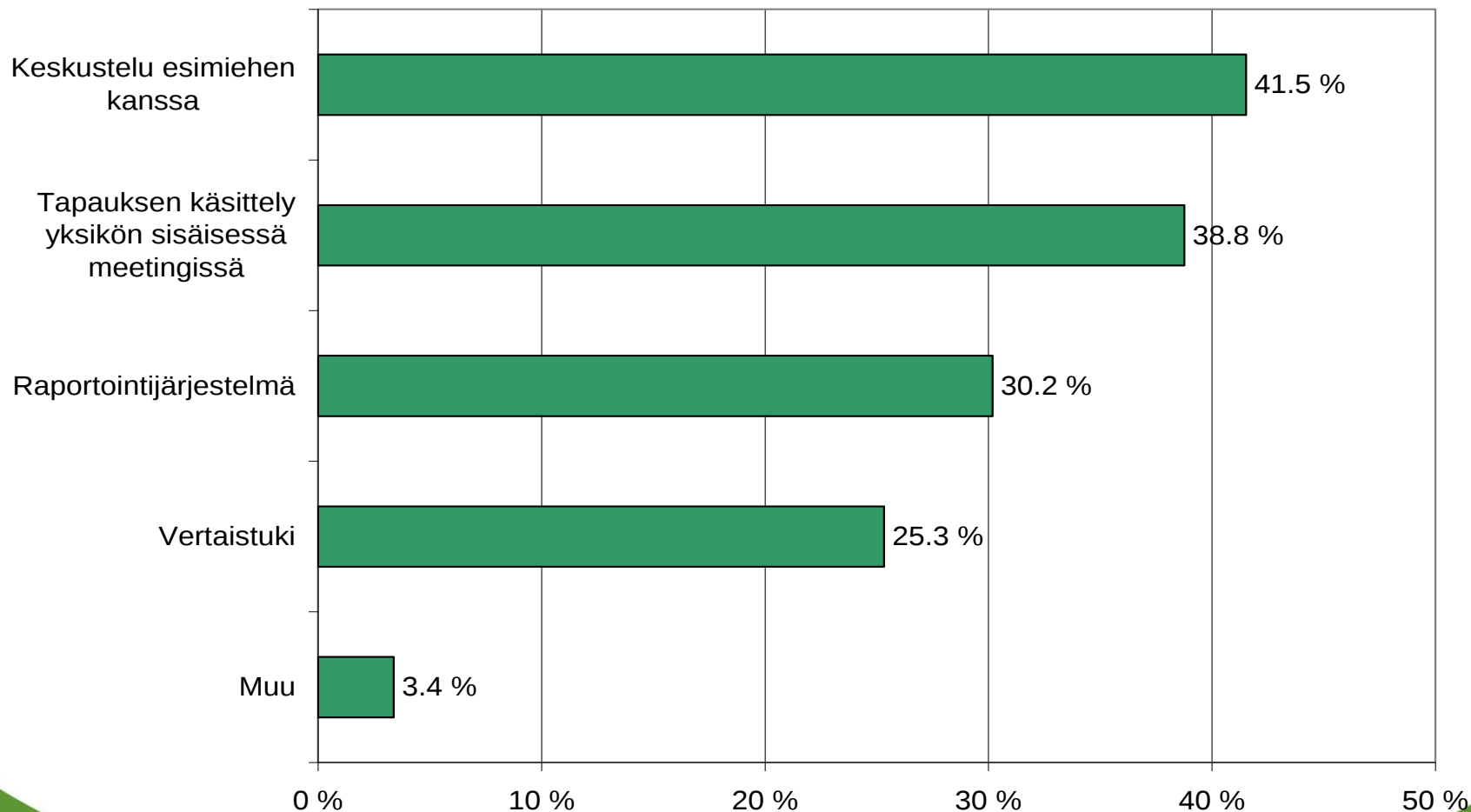
Lähde: Lääkärikysely 2009

- Kyllä –vastanneiden osuus (%) erikoisaloittain

Haittatapahtumiin ja läheltä piti –tilanteisiin liittyvät toimintatavat, % ilmoittaneista

Lähde: Lääkärikysely 2009

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS LÄKARFÖRBUND

European Commission: Patient safety and quality of healthcare

- 50 % eurooppalaisista pelkää, että terveydenhuolto voi aiheuttaa heille vahinkoa, Suomessa 27 %
- 26 % eurooppalaisista on kokenut itse tai perheen kaukta terveydenhuoltoon liittyvän haittatapahtuman, Suomessa 34 %

European Commission: Patient safety and quality of healthcare

Terveydenhuollon hyväksi arvioivien kansalaisten osuus eri EU-maissa

Belgia	97 %
Itävalta	94 %
Suomi	94 %
EU 27	70 %
Kreikka	25 %

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS LÄKARFÖRBUND

Kiitos!